

Arbetssskador - preliminära uppgifter

2004

AM0602

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Arbetsmarknad

A.2 Statistikområde

Arbetssskador

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: Arbetsmiljöverket (AV)

Kontaktperson: Elisabet Broberg

Telefon: 08-7309565

Telefax: 08-7309843

e-post: elisabet.broberg@av.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Arbetsmiljöverket (AV)

Kontaktperson: Robert Linder

Telefon: 08-7309124

Telefax: 08-7309843

e-post: robert.linder@av.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Enligt Lag (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) är alla som förvärvsarbetar försäkrade för arbetsskada. Försäkringen gäller också den som genomgår utbildning i den mån utbildningen medför särskild risk för arbetsskada. Värnpliktiga, intagna vid kriminalvårdsanstalt m.fl. omfattas av Lag (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP), som utöver tjänstgöring eller intagning också gäller under fritid. Arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om inträffad arbetsskada är skyldig att anmäla skadan till försäkringskassan. Annan försäkrad än arbetstagare skall själv göra arbetsskadeanmälan.

Som arbetsskada enligt lagen om arbetsskadeförsäkring räknas skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Även skada till följd av olycksfall under den vanliga och direkta färden till eller från arbetet räknas som arbetsskada.

Den 1 juli 2002 ändrades arbetsskadeförsäkringen med nya beviskrav som syftar till en mildare bedömning. På sikt kan förändringen innebära en ökad benägenheten att göra en anmälan, framför allt för arbetssjukdomar.

Anmälan om arbetsskada skall enligt Förordning (1977:284) om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd, göras om en skada har medfört eller kan antas medföra rätt till sjukvårdsersättning, sjukpenning eller

rehabiliteringsersättning från den allmänna försäkringen eller sjuklön, enligt lagen om sjuklön eller ersättning från arbetsskadeförsäkringen. Anmälan skall även göras om skadan har föranlett eller kan antas föranleda sveda och värk eller lyte eller annat stadigvarande men.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

Uppgifterna är skyddade enligt 7 kap 8 § sekretesslagen (SFS 1980:100). Mikrodata som gör identifikation av objekt möjlig lämnas inte ut.

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom Lagen om officiell statistik (Sfs 2001:99) samt en förordning (Sfs 2001:100) om officiell statistik som reglerar behandlingen om personuppgifter.

A.8 Gallringsföreskrifter

Ingen gallring av mikrodata görs.

A.9 EU-reglering

Sverige redovisar uppgifter om arbetsolyckor med mer än 3 sjukfrånvarodagar och arbetssjukdomar enligt särskild lista till Eurostat. Uppgifterna är baserade på Arbetsmiljöverkets Informationssystem om arbetsskador. Sverige deltar vidare i samarbete inom Eurostat med syfte att få till stånd mer enhetliga regler vad gäller kodning och registrering av arbetsskador.

A.10 Syfte och historik

Grundmaterialet för kodningen utgörs av de uppgifter som lämnats i arbetsskadeanmälan. Arbetsskadeblanketten ger bl.a. uppgifter om den skadade, arbetsgivare, arbetssituation, skadans omfattning och skadeförlopp. Syftet med ISA är att skapa underlag för det förebyggande arbetsmiljöarbete.

Officiell statistik över olycksfall i arbetet har funnits sedan 1906. Från och med 1918 fick riks-försäkringsanstalten (sedermera riks-försäkringsverket) ansvaret för statistiken. Denna publicerades från år 1955 i serien Sveriges officiella statistik (SOS) under benämningen "Yrkesskador år xx".

Statistiken hade två syften. Dels var den underlag för försäkringsavgifterna (som skulle motsvara riskerna i de olika arbetena), dels låg den till grund för åtgärder att minska antalet olycksfall.

1971 ersattes de graderade avgifterna med en enhetlig avgift. Den 1 juli 1977 upphörde lagen om yrkesskadeförsäkring att gälla och lagen om arbetsskadeförsäkring trädde i kraft. Yrkesskadestatistikens sista redovisningsperiod var därför januari-juni 1977.

Under tiden 1972-1976 arbetade en utredning med yrkesskadestatistikens utformning. Som ett resultat av utredningens förslag (SOU 1976:17) beslöt statsmakterna att Arbetarskyddsstyrelsen (nuvarande Arbetsmiljöverket) med utgångspunkt i det s k Informationssystemet om arbetsskador (ISA) skulle sammanställa statistik över arbetsskador, som inträffat under år 1979 och senare. Arbetet skulle ske i samarbete med Statistiska centralbyrån. Riksförsäkringsverkets ansvar för arbetsskadestatistiken omfattar därför endast tiden juli 1977-december 1978.

Den 1 juli 1994 blev Arbetsmiljöverket (AV) statistikansvarig myndighet för den officiella statistiken över arbetsskador och arbetsmiljö. Den tekniska produktionen av arbetsskadestatistiken har t.om. 2001 års arbetsskador utförts av SCB på uppdrag av AV. Föreliggande rapport har framställts av AV på egen hand.

A.11 Statistikanvändning

Arbetsmiljöverket (centralt): Underlag för prioriteringar i föreskriftsarbetet och för uppföljning av effekter av utfärdade föreskrifter och andra arbetsmiljöåtgärder.

Arbetsmiljöinspektionen: Underlag vid planering och prioritering av verksamheten, underlag vid inspektion samt för att följa effekter av vidtagna åtgärder.

Arbetsmarknadsdepartementet, arbetsmarknadens parter och branschorganisationer, arbetslivs- och arbetsmarknadsforskare, företagshälsovården, massmedia, allmänheten: Underlag för prioritering av olika arbetsinsatser och för att besvara specifika frågeställningar kring olika risker i arbetsmiljön samt för information.

A.12 Uppläggning och genomförande

Grundmaterialet för statistiken är de uppgifter som lämnas i blanketten för anmälan om arbetsskador (FKF 9210). Denna blankett innehåller uppgifter om den skadade och dennes yrke, anställningsform och arbetssituation samt om personskadans art och omfattning. Vidare finns uppgifter om var och när skadan inträffade samt vid vilket företag och arbetsställe den skadade är anställd. Slutligen finns en fri beskrivning av hur det gick till när skadan inträffade och vilka maskiner, redskap, material som inverkade på händelseförloppet.

Anmälan om arbetsskada skall göras om en skada har medfört eller kan antagas medföra rätt till sjukvårdsersättning eller sjukpenning från den allmänna försäkringen eller arbetsskadeförsäkringen. Anmälan skall även göras om skadan har medfört eller kan antas medföra rätt till rehabiliteringsersättning från den allmänna försäkringen eller sjuklön enligt lagen om sjuklön. Anmälan skall även göras om skadan har föranlett eller kan antagas föranleda sveda och värk, lyte eller annat stadigvarande men.

Registreringen av uppgifterna sker både maskinellt och manuellt. Viss information är redan tolkad/inläst, t.ex. personnummer och skadedatum, när anmälan når Arbetsmiljöverket. I samband med den manuella kodningen görs också viss granskning och upprättning av de automatgenererade uppgifterna.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Från och med 2002 har registreringsystemet genomgått en genomgripande förändring med nya definitioner och rutiner. Dessutom har ett flertal nya variabler och nya klassificeringar införts, som i de flesta fall bygger på rekommendationer från EU:s statistikorgan EUROSTAT. Jämförelser med tidigare år är svåra att göra och i den del fall omöjliga. Några ytterligare förändringar i registreringsystemet är inte planerade.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

De övergripande målen för regeringens arbetsmiljöpolitik är att verka för en bra och utvecklande arbetsmiljö. Det innebär bl.a. att minska riskerna för ohälsa och olyckor i arbetet och att arbetsmiljön förbättras fysiskt, psykiskt, socialt och arbetsorganisatoriskt i ett helhetsperspektiv. Arbetsmiljöverket (AV) har huvudansvaret för genomförande av regeringens arbetsmiljöpolitik. AV har sedan den 1 juli 1994 ansvaret för statistiken om arbetsskador och arbetsmiljön. Arbetsskadestatistik med i stort sett nuvarande utformning har tagits fram sedan 1979.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Antal anmälda arbetsskador redovisas i förhållande till en rad olika bakgrundsvariabler som t ex typ av skada, kön, ålder, näringsgren och yrke. Anmälningarna ställs även i relation till antalet förvärvsarbetande inom olika kategorier.

1.1.1 Objekt och population

Statistiken omfattar arbetsskador. Populationen består av förvärvsarbetande (arbetstagare och egenföretagare), studerande (vissa moment i utbildningen) samt värnpliktiga och andra personkategorier som omfattas av lagen om statligt personskadeskydd, t ex interner.

1.1.2 Variabler

Sammanlagt registreras uppgifter om ca 100 variabler, varav vissa används för den officiella statistiken. Registreringen bygger huvudsakligen på de uppgifter som lämnas i arbetsskadeanmälan som görs till försäkringskassan.

De variabler som används i den preliminära officiella statistiken 2004 redovisas i förteckningen nedan. I förteckningen visas vilka variabler som bara finns för arbetsolyckor (O) respektive arbetssjukdomar (S). Om sådan markering saknas betyder det att variabeln finns för båda typerna av arbetsskador.

Uppgifter om skadan

Typ av skada
Registreringsdatum
Skadeår
Skadedatum
Dödsfallsdatum

Uppgifter om arbetsgivare/arbetsställe

Arbetsmiljöinspektionsdistrikt (AI)
Kommun där arbetsstället är beläget
Näringsgrenskod för arbetsstället

Uppgifter om den skadade

Ålder
Kön
Yrke
Anställningsform

Skadans omfattning och svårighet

Skadad kroppsdel
Skadans art (O)
Besvär (S)
Trolig frånvaro (enligt fyra klasser)

Skadeförlopp

Avvikelse (O)
Misstänkt orsak (S)

Från och med 2002 görs branschredovisningen enligt standard för svensk näringsgrensindelning 2002 (SNI 2002). Denna indelning har utarbetats och fastställts av SCB och har som bas EU:s reviderade näringsgrensstandard (NACE Rev.1.1). Uppgifter om **näringsgren** på arbetsställesnivå för skadedrabbade företag och myndigheter hämtas maskinellt från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsdatabas (FDB).

Yrkeskodning för skador som inträffat åren 1990-1996 följer den indelning som använts vid folk- och bostadsräkningen 1990, dvs nordisk yrkesklassificering (NYK83). Denna klassificering bygger i princip på "International Standard Classifications of Occupations" (ISCO). Fr o m 1997 kodas yrke enligt "Standard för svensk yrkesklassificering" (SSYK) som bygger på den internationella yrkesstandarden ISCO-88. För skador som inträffat under 1992 och senare registreras yrkesuppgifter även i form av fritext.

Uppgiften om antal **förvärvsarbetande** fördelat på kön, ålder och bransch har hämtats från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken för 2003 (Rams03) som sammanställts av SCB.

Genom **anställningsform** anges vilken grupp den skadade tillhör. Man skiljer på anställd personal (fast, tillfälling och ombord på fartyg), egenföretagare, värnpliktiga och övriga försäkrade enligt LSP. Kategorin förvärvsarbetande omfattar förutom arbetstagare även egenföretagare.

Arbetsjukdomsfallen har indelats efter **misstänkt orsak**, d v s en grov indelning efter vad som orsakat sjukdomen, t ex belastning, buller, vibrationer, kemiska ämnen, organisatoriska eller sociala faktorer.

Sjuktidens längd har angetts med hjälp av variabeln Trolig frånvaro, som är en uppskattning av frånvaron i 4 klasser (Ingen sjukfrånvaro, 1-3 dagar, 4-14 dagar och längre frånvaro) samt om det är fråga om dödsfall.

De **dödsfall** som redovisats avser dels personer som avlidit i direkt anslutning till arbetsolyckan, dels personer som avlidit vid senare tidpunkt enligt uppgift som erhållits i efterhand av försäkringskassorna.

Avvikelse och yttre faktorer

Från och med 2002 kodas för arbetsolycksfall den avvikelse som orsakat olycksfallet. Kodningen av Avvikelse grundas på en klassificering som rekommenderas av EU:s statistikorgan EUROSTAT. Avvikelse beskriver det som avviker från det normala i ett olycksfallsförlopp, t ex ett materialfel i en stege som orsakat en fallolycka. Genom variabeln Yttre faktorer, som anger verktyg, maskin, föremål etc. kompletteras informationen gällande olycksförloppet.

1.1.3 Statistiska mått

De mått som används är **antal fall** och **relativa frekvenser**. Arbetskaderrisken inom olika näringsgrenar eller för andra grupper anges i arbetsskadestatistiken genom att antalet skadefall ställs i relation till antalet förvärvsarbetande eller i vissa fall antal arbetstagare. Den relativa frekvensen (antal fall per 1 000 förvärvsarbetande) inom t ex en näringsgren är ett medelvärde över arbetare, tjänstemän och egenföretagare.

Den **relativa frekvensen** ($rf = \text{antal fall per 1000 förvärvsarbetande}$) för en viss kategori (i), t ex viss åldersgrupp, beräknas på följande sätt;

$$Rf_i = (A_i / S_i) * 1000 ;$$

där

A_i = antal anmälda fall i kategori i och
 S_i = antal förvärvsarbetande i kategori i

1.1.4 Redovisningsgrupper

Arbetsskador delas in i

Arbetsolycksfall - olycksfall som inträffat på arbetsplatsen eller på annan plats, där den skadade vistats i eller för arbetet

Färdolycksfall – olycksfall som inträffat under den dagliga färden till eller från arbetet.

Arbetsjukdomar – arbetsskador som uppkommit genom annan skadlig inverkan än olycksfall t ex belastningsskador, allergier och hörselskador

Bland de uppgifter som redovisas är fördelningen av arbetsskadorna efter kön och ålder. Vidare presenteras uppgifter om avvikelse och yttre faktorer för arbetsolycksfall och misstänkta orsaker för arbetsjukdomar. I statistiken redovisas även arbetsskadornas fördelning efter näringsgren och yrke. Statistiken belyser även skadorna i förhållande till svårighet (trolig frånvaro och dödsfall).

1.1.5 Referenstider

Statistiken beskriver uppgifter om arbetsolycksfall som inträffat under 2004 samt arbetsjukdomar inkomna/registerade under 2004. Vidare redovisas utvecklingen på övergripande nivå, i första hand under de senaste 10 åren.

1.2 Fullständighet

Statistiken beskriver ett inflöde av arbetsskadeanmälningar, d v s för att en skada skall ingå i statistiken krävs att en anmälan gjorts till försäkringskassan. Registreringen av arbetsskadorna i ISA följer i huvudsak de anmälningsrutiner och arbetsskadebegrepp som anges i Lagen om arbetsskade försäkring (LAF) respektive Lagen om statligt personskadeskydd (LSP), se vidare p 2.2.2.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Registeruppgifternas kvalitet beror av dels registrets täckningsgrad, d v s hur stor del av den “verkliga“ förekomsten av arbetsskador som anmäls och därmed ingår i registret, dels kvaliteten hos de enskilda uppgifterna. Täckningsgraden beror i sin tur på såväl formella avgränsningar som bortfall av arbetsskador som ej anmälts m.m.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Statistiken är en totalundersökning i den meningen att den bygger på alla inkomna anmälningar bland de som omfattas av anmälningsplikten.

2.2.2 Ramtäckning

Registreringen av arbetsskador följer i huvudsak anmälningsrutiner och arbetsskadebegrepp i Lagen om arbetsskade försäkring (LAF) samt Lagen om statligt personskadeskydd (LSP). Detta innebär i korthet att

- skadan skall omfattas av arbetsskadebegreppet enligt lagen om arbetsskade försäkring (LAF)
- den skadade skall tillhöra sådan personkrets som omfattas av LAF och lagen om statligt personskadeskydd (LSP)
- skadan skall ha medfört minst en dags sjukfrånvaro (gäller dock inte arbetssjukdomar).

Detta innebär att vissa skadefall som inträffat i arbetet ej ingår i den statistiska redovisningen. Det gäller främst lindrigare olycksfall utan sjukskrivning. Andra arbetsrelaterade skadefall som utesluts är skador under arbete som ej utgör förvärvsarbete, skada på tredje person samt smittsamma sjukdomar utöver vissa som angivits i smittokungörelsen.

Å andra sidan ingår i arbetsskadebegreppet vissa skador där sambandet till arbetet kan ifrågasättas. Detta gäller t ex skador som uppkommit i samband med lek, idrott eller dylikt. Dessa utgör dock beträffande arbetsolycksfallen mindre än två procent och är då i flertalet fall skador under tjänsteutövande bland t ex barnstugepersonal, lärare eller brandmän. Eventuella tveksamma fall har således försumbar inverkan i statistiskt hänseende.

2.2.3 Mätning

Statistiken bygger på uppgifter som lämnas i arbetsskadeanmälan. Kvalitén på inkommande anmälningar varierar mycket. Dessutom varierar uppgiftskvalitén kraftigt också mellan de olika uppgifterna på anmälan.

Ett ytterligare problem är givetvis i vad mån de ifyllda uppgifterna överensstämmer med de verkliga förhållandena. Någon mer ingående undersökning på detta område har ej gjorts på senare år.

Ett förhållande som bidrar till en försämrad uppgiftskvalitet är den onödigt långa eftersläpning som föreligger mellan tidpunkten för skadan och tidpunkten för anmälan från arbetsgivaren, eftersom denna eftersläpning ofta är en följd av att man dröjt med att utreda skadefallet. Tidigare mätningar visar att den genomsnittliga eftersläpningen är ca 50 dagar per fall.

2.2.4 Svartsbortfall

Objektbortfallet

Objektbortfallet, som avser de skador som formellt sett borde ingå i registret men som inte återfinns där, kan uppstå i två led, nämligen

- Bortfall genom underlåtenhet att göra anmälan (underrapportering)
- Bortfall i den efterföljande hanteringen

Ett rapporteringssystem av denna art är känsligt för förändringar i lagar, sjukförsäkringssystem och för kampanjer av olika slag liksom för kunskapen om systemet på olika områden. Lokalt aktiva fackföreningar kan exempelvis höja anmälningsfrekvensen väsentligt vilket kan ge upphov till konstlade skillnader mellan såväl olika regioner eller branscher som olika sjukdomstyper.

Jämförelser har gjorts mellan uppgifter enligt SCB:s studier av arbetsorsakade besvär och anmälda arbetsskador. Det är dock svår att tolka resultaten från dessa studier då materialen är av helt olika karaktär. ISA visar inflödet av nya arbetsskador som anmäls under ett visst år. Varje arbetsskada som anmäls registreras bara en gång, även om besvären pågår under flera år. Däremot kan samma person förekomma i ISA-registret mer än en gång, men då är det fråga om olika skador. I besvärsundersökningen däremot får personerna uppgift om de haft arbetsrelaterade besvär under det senaste året. Det ställs dock inga krav på att skadan har uppkommit under det senaste året. En del av de besvär som rapporteras i besvärsstudierna kan således ha debuterat långt tidigare, vilket gör att även en arbetsskadeanmälan kan vara gjord för många år sedan.

De resultat som tidigare publicerats gällande jämförelserna mellan ISA och Arbetsorsakade besvär är inte aktuella för år 2004 då systemet gällande arbetsskadorna är nytt med nya rutiner och definitioner. Tidigare jämförelser har bl a visat på ett betydande administrativt bortfall av arbetsskadeanmälningar, men detta bortfall bör i hög grad ha försvunnit, då arbetsskadeanmälan numera går direkt från arbetsgivaren till registrering/skanning. Tidigare passerade anmälan både Försäkringskassan och Arbetsmiljöönspektionen.

Sedan den 1 januari 1992 betalar arbetsgivaren sjuklön för alla sjukfall med högst 14 dagars sjukfrånvaro. Bland många arbetsgivare råder sannolikt en osäkerhet huruvida arbetsskador inom sjuklöneperioden skall anmälas. När det gäller sjuklönefallen erhåller försäkringskassan normalt inte heller några sjukintyg och har därmed liten möjlighet att följa upp arbetsskadorna.

Införandet av sjuklöneperioden bedöms ha inneburit att arbetsskador med kort Sjukfrånvaro inte omfattas av statistiken i samma omfattning som tidigare. Från och med 1997 utökades sjuklöneperioden till 28 dagar, men minskades till 14 dagar den 1 april 1998.

Införandet av karensdagen 1993 har inneburit att sjukfrånvaro är mer ekonomiskt känbar för bl.a. de som skadas i arbetet. Således undviker man sannolikt i vissa fall att sjukskriva sig genom att istället ta semester, kompledighet etc., vilket kan påverka rapporteringsgraden av framför allt de lindriga skadorna.

Partiellt bortfall

Detta bortfall består huvudsakligen av att informationen i anmälan inte är fullständig eller kunnat läsas/tolkas maskinellt. Delar av dessa ofullständigheter rättas upp till den slutliga statistiken för 2004. När materialet för den aktuella publikationen togs ut för bearbetning var det ca 0,5 procent av anmälningarna som hade så ofullständig information att klassificering ej gått att göra beträffande t ex kön, ålder, skadetyper och anställningsform.

2.2.5 Bearbetning

Det nya registreringssystemet som infördes 2002, är anpassat till den nya arbetsskadeblanketten och nya EU- klassifikationer. Blanketterna skannas och i samband med detta tolkas vissa uppgifter på blanketten maskinellt, t.ex. personnummer och skadedatum. Vid den manuella kodningen läses den skannade anmälningsblanketten direkt på bildskärmen. I samband med den manuella kodningen görs också viss granskning och upprättning av de automatgenererade uppgifterna.

I praktiken visar det sig även vara svårt att dra enhetliga gränser mellan olycksfall och sjukdom vid klassificeringen av de inkomna arbetsskadeanmälningarna. Detta problem är särskilt markant i fråga om belastningsskador. För belastningsskadorna gäller att gränsen mellan olycksfallsskador och förslitningsskador är flytande. En skada som anses ha uppkommit vid ett tungt lyft till följd av överbelastning av kroppsdel, kan mycket väl vara orsakad av flera års tungt arbete. Det är bara en tillfällighet att den visar sig just i samband med det aktuella lyftet. Regeln vid registrering i ISA är att belastningsskador klassificeras som olycksfall då någon akut och i viss mån oförutsedd händelse inträffat som bidragit till skadan eller att skadan kan hänföras till ett bestämt tillfälle. Gradvis tilltagande besvär klassificeras som arbetssjukdom. Statistiken bygger huvudsakligen på anmälningar av arbetsskador som görs och de uppgifter som lämnas i respektive anmälan.

Kvaliteten i statistiken är starkt beroende av täckningsgraden och på tillförlitligheten i de lämnade uppgifterna. Bortfallet av anmälningar kan bero på att en anmälan inte görs eller att den försvinner i den efterföljande hanteringen. Felaktigt registrerade uppgifter orsakas av brister i det underlag som lämnats i anmälan eller felaktigheter i samband med kodning och registrering.

I syfte att hålla en hög kvalitet i de registrerade uppgifterna görs löpande genomgång av innehållet i registret. Den personal som svarar för inkodningen i systemet får också löpande instruktioner och utbildning i kodningsfrågor och de klassifikationer som används.

Den information som registrerats för en skada kan vara mer eller mindre korrekt. Vanliga orsakerna till fel i registret är:

- felaktigt eller ofullständigt ifyllda anmälningsblanketter
- maskinellt svårtolkade uppgifter
- fel i den manuella kodningen av informationen

När det gäller den manuella kodningen så handlar den i första hand om att översätta text till koder. I vissa fall kan flera olika koder vara aktuella och då handlar det om att göra en bedömning av vilket alternativ som bäst passar in på den aktuella skadan. Att göra ett korrekt val försvåras naturligtvis av att blanketterna ibland är ofullständigt ifyllda.

En del fel kan lokaliseras via systematiska genomgångar av den kodade informationen och sådana felaktigheter i registret rättas då upp. Vissa typer av fel kan dock upptäckas bara genom att studera de enskilda arbetsskadeanmälningarna och detta kan naturligtvis bara göras i begränsad omfattning, t ex vid misstanke om att den registrerade informationen inte är korrekt.

Ett sätt att få information om de registrerade uppgifternas kvalitet är att kontrollkoda delar av materialet. Någon mer omfattande kontrollkodning av anmälningarna registrerade i det nya systemet har ännu inte gjorts. Däremot har en begränsad kontrollkodning av ett mindre antal variabler genomförts vid några tillfällen.

Ur 2004 års skadeanmälningar drogs ett slumpmässigt urval om 400 arbetsolyckor och 400 arbetssjukdomar. Av de sjukdomsvariabler som redovisas i denna publikation dubbelkodades variablerna Orsak och Besvär. För den förstnämnda variabeln noterades en överensstämmelse om 97 procent. Variabeln Besvär förekommer inte i tabellbilagan men kommenteras i texten. Här stämmer den ursprungligen åsatta koden överens med kontrollkodarens uppfattning i närmare nio fall av tio. Ett av problemen är att informationsinnehållet i skadeanmälningarna kan vara tämligen magert samtidigt som klassificeringen ska ske med hjälp av en i många fall ganska detaljerad kodförteckning.

Av de olycksvariabler som redovisas i denna publikation kontrollerades Avvikelse och Kroppsdel. Den förstnämnda variabeln överensstämde i drygt åtta fall av tio om den redovisas på det sätt som den gör i tabell 4 i tabellbilagan. En av stötestenarna var att avgöra om skadan var en följd av att den drabbade trampade fel, eller om det fall som feltrampet resulterade i orsakade skadan. Att skilja på maskiner och handverktyg visade sig ibland vara problematiskt och bristfälligt ifyllda skadeanmälningar underlättade inte bedömningarna. Variabeln Kroppsdel som den redovisas i publikationens textavsnitt kodades på samma sätt i nio fall av tio.

Svårigheter och fel som upptäckts i den kodade informationen möts med insatser i form av utbildning och förbättrade kodningsinstruktioner. Klassifikationerna har också i vissa fall justerats för att bli bättre anpassade till den information som i praktiken oftast finns tillgänglig vid registreringsarbetet.

En uppgift som tillförs automatiskt är **näringsgren**, vilken huvudsakligen hämtats från företagsdatabasen (FDB) hos SCB. Kvaliteten är således primärt

beroende av kvaliteten hos näringsgrenskoden i FDB. Uppgiften om näringsgren avser arbetsställets huvudsakliga verksamhet vid det företag där respektive skadad person arbetar. Vissa fel i uppgiften om näringsgren kan föreligga för företag som bedriver fler verksamheter vid ett arbetsställe. I dessa fall bestäms näringsgrenskoden i princip utifrån den verksamhet som sysselsätter flest anställda. När antalet skador sätts i relation till antalet sysselsatta inom en bransch hämtas täljarens näringsgren från FDB medan nämnaren kommer från RAMS vilket kan innebära en felkälla.

2.2.6 Modellantaganden

Inga modellantaganden görs.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Inga osäkerhetsmått redovisas.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Statistiken har publicerats årligen sedan 1979.

3.2 Framställningstid

Framställningen av själva publikationen tog ca 2 månader. Inkodningen av datamaterialet är ej inräknat i denna tid.

3.3 Punktlighet

Statistiken publicerades på webben den 23 maj 2005, i enlighet med publiceringsplanen.

4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Statistiken har publicerats med i huvudsak samma innehåll och metodik sedan 1979. Kodningssystemet genomgick en mer genomgripande förändring fr.o.m.1992 och nu år 2002, vilket gör att det är svårt – i vissa fall omöjligt- att erhålla total jämförbarhet för hela perioden. Underlaget till den preliminära statistiken för 2004 togs ut vid samma tidpunkt som motsvarande statistik för 2003. Tidigare år har statistiken tagits ut senare vilket påverkar jämförbarheten.

För jämförbarhet över tiden är det också viktigt att anmälningsbenägenheten inte förändrats. Under åren 1992-93 genomfördes vissa förändringar i försäkringssystemet, vilket medfört att siffrorna för 1992 och senare inte är helt jämförbara med tidigare år. 1992 infördes en sjuklöneperiod på 14 dagar under vilken arbetsgivaren betalar lön vid sjukdom. Förändringen har sannolikt inneburit att arbetsskador med kort sjukskrivningstid inte rapporteras i samma utsträckning som tidigare. Den 1 april 1993 infördes en karensdag i sjukförsäkringen. Det kan ha ytterligare minskat anmälningsbenägenheten för kortare sjukskrivningar.

När det gäller arbetsolycksfall görs fr o m 2002 manuell kodning och komplettering endast i de fall det är fråga om frånvaro under minst en dag, vilket också är de skador som redovisas i den nu aktuella statistiken. Före 2002 registrerades och publicerades även vissa arbetsolyckor utan frånvaro. Det gällde tandskador, akut hörselnedsättning och psykisk reaktion (vid hot, rån etc.). Av de arbetsolyckor som ingår i den preliminära statistiken för 2001 har ca en tiondel inte lett till någon sjukfrånvaro. I de trender avseende arbetsolyckor som visas i diagramform i denna publikation, har uppgifterna för 2001 och

tidigare korrigerats så att arbetsolycksfall utan sjukskrivning tagits bort, för att bli mer jämförbara med siffrorna för 2002 och senare.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Någon helt motsvarande statistik finns inte. SCB har dock sedan 1991 presenterat undersökningar i serien Statistiska meddelande avseende arbetsorsakade besvär. Medan ISA mäter beståndet av nya skador, mäter SCB:s undersökningar beståndet av både äldre och nya arbetsorsakade besvär under ett år. Därmed kommer studierna av arbetsorsakade besvär att redovisa en högre förekomst besvär än vad som framgår av arbetsskadestatistiken. Begreppet arbetsorsakade besvär är också vidare än begreppet arbetsskada vilket också leder till en skillnad mellan källorna.

Arbetsskador som rapporteras till Arbetsmarknadsförsäkringar (AMF) registreras och ingår i Trygghetsförsäkringens informationssystem om arbetsskador (TSI). Detta system innehåller arbetsskador med över sju sjukskrivningsdagar. Detaljerad kodning görs dock huvudsakligen bara för fall med över 30 dagars sjukfrånvaro samt för dödsfall och om skadan lett till invaliditet.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

SCB har sedan 1989 löpande gjort undersökningar om olika arbetsmiljöfaktorer. Resultatet från dessa undersökningar publiceras i serien Statistiska meddelanden AM68. Genom att studera resultaten från arbetsmiljöundersökningarna kan man studera i vilken utsträckning en kraftig exponering för olika arbetsmiljöfaktorer också ger en hög frekvens av anmälda arbetsskador.

Vid studier av anmälda arbetsskador är det också viktigt att kunna ställa resultat i relation till utseendet på den förvärvsarbetande befolkningen, t ex fördelningar med avseende på kön, ålder, bransch och region. Uppgifterna från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) liksom den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) är där med viktiga komplement till arbetsskadestatistiken.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken har publicerats årligen från 1979 till och med 2001 i form av SM. Den aktuella publikationen för 2004 publiceras i tryckt form i Arbetsmiljöverkets statistikserie "Arbetsmiljöstatistik". Publikationen är även upplagd på internet i pdf-format (www.av.se/statistik) under rubriken "Statistik".

5.2 Presentation

Presentation framgår av publikationen.

5.3 Dokumentation

I publikationen finns en kortare presentation av Informationssystemet om Arbetsskador. Vidare kan information om statistiken och systemet erhållas från Statistikenheten vid Arbetsmiljöverket (se p 5.5 nedan).

5.4 Tillgång till primärmaterial

Arbetsmiljöverket utför på beställning specialbearbetningar av primärmaterial. Enskilda forskare eller andra intressenter kan även

erhålla avidentifierade uppgifter på lämpligt datamedia.
Specialbearbetningarna görs till självkostnadspris.

5.5 Upplýsningstjänster

Vid frågor gällande statistiken kontakta Robert Linder vid AV, telefon 08-7309578, telefax 08-7309843, e-post robert.linder@av.se eller Statistikenhetens upplýsningstelefon 08-7309049.

Annat statistik avseende arbetsskador och arbetsmiljö finns även på Arbetsmiljöverkets hemsida (www.av.se) under rubriken "Statistik".

2005-07-08